

'Bulgaristan'da Siyez ve Kılçıksız Buğday Yetiştiriciliğinin Avantajları ve Gelecek Perspektifleri'

Автор(и): проф. дсн. Илия Станков

Дата: 23.11.2016 Брой: 11/2016

Son 10-15 yıl içinde, Bulgaristan tarımında meydana gelen önemli değişikliklerle bağlantılı olarak, ülkenin çeşitli bölgelerinden bir dizi özel arazi sahibi ve çiftçinin kadim bir tahıl ürünü olan siyez buğdayına olan ilgisi arttı. Uzman tarım yayınlarının yanı sıra, Bulgar radyo ve televizyon programlarında da sıklıkla siyez ve kavılcanın ülkemizdeki avantajlarının ne olduğu ve bunların yetiştiriciliğinin önümüzdeki dönemdeki beklentilerinin neler olduğu sorusu gündeme getirilerek tartışılmıştır. Bölüm II – Kavılca

Siyez ve kavılca buğdayına olan ilgi, sağlıklı ve organik olarak yetiştirilmiş ürünlere yönelik artan talep ve güçlenen tütün karşıtı hareketle birlikte büyüyor. Bulgaristan'daki azalan tütün ekim alanlarının büyük olasılıkla bu buğday türleri tarafından doldurulması mümkün.

Kavılca buğdayı – *Triticum aestivum* subsp. *spelta*, 20. yüzyılın ortalarına kadar yetiştirilen, daha sonra tamamen ekmeklik buğday tarafından yerinden edilmiş bir kültür buğdayı türüdür. Günümüzde bir sağlıklı gıda olarak algılanmaktadır, çünkü buğdaya göre daha yüksek bir protein yüzdesine ve ayrıca büyük miktarda lif, mineral ve vitamine sahiptir. Neredeyse iki kat daha fazla A vitamini ve B grubu vitaminleri, yağlar, fosfor ve proteinler içerirken, gluten miktarları minimum düzeydedir.

Çok iyi gelişmiş bir kök sistemine sahiptir. Sapı güçlüdür ve yatmaya eğilimli değildir. Başak uzun, dörtgen şeklinde ve gevşek bir yapıdadır. Başakçıklar birbirinden ayrıdır, ancak taneler tamamen kavuzlar tarafından sarılmıştır.

Araştırmacıların çoğunun ortak görüşü, kavılcanın soğuğa iyi tolerans gösterdiği ve kışa dayanıklı bir bitki olduğu yönündedir. Yeterli nem sağlandığında 1–2 °C'de çimlenir ve 2–4 °C'de gelişme yeteneğine sahiptir. Çıkan genç bitkiler, eksi 15–20 °C'de bile kolaylıkla kışı geçirir. Kavılca, küllemeye ve ayrıca kahverengi ve sarı pasa karşı hassastır.

Yaygın kışlık buğday *Tr. aestivum* ile karşılaştırıldığında, yağış açısından daha talepkardır ve kuraklığa karşı daha az toleranslıdır. Bol yağış ve güçlü güneş ışığı ile hızla gelişir ve kardeşlenir. Diğer buğday türleriyle karşılaştırıldığında, vejetasyon başlamadan önce, su basmasına karşı daha iyi toleransa sahip olduğu için, daha uzun bir süre su altında kalmaya dayanabilir. Bu bağlamda, kavılca buğdayı, su basmasının ve bitkilerin öldüğü su yüzeylerinin oluşumunun her yıl gözlemlendiği ülke bölgeleri için özellikle uygundur.

Kavılca, farklı toprak tipleri konusunda özellikle talepkar değildir. Fakir dağ topraklarına uyum sağlama yeteneğine sahiptir ve asidik ve tuzlu topraklarda bile verim üretir.

Döllenme döneminde, kavılca topraktaki bakır (Cu) varlığına ve dolayısıyla yetersiz miktarına aktif bir şekilde tepki verir, çünkü bu gelişim döngüsünde biyokimyasal süreçlerin seyri üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir. Tahıl ürünlerinde her yıl gözlemlenen beyazlaşmış başakların nedeni, Cu eksikliğinde aranmalıdır. Toprak 2–4 ppm bakır içeriyorsa, bu miktar yetersizdir. Topraktaki bakır içeriği en az 6–10 ppm olmalıdır.

İki yıl boyunca, Eco-farm "Dunav" Ltd. – Vidin, bir Alman şirketinin yardımıyla yaklaşık 2.000 dönüm kavılca buğdayı yetiştirdi. Herhangi bir gübreleme uygulanmadan yaklaşık 100–150 kg/dönüm verim elde edildi. Herbisitler, fungusitler ve insektisitler de kullanılmadı.

Bizim görüşümüze göre, kavılca buğdayı, tek taneli ve çift taneli siyez buğdayından daha yüksek üretim potansiyeline sahiptir.

Dünyada ve ülkemizdeki buğday ıslahının mevcut durumu göz önüne alındığında, tarımımızın büyük bir üretim ölçeğinde siyez ve kavılca yetiştiriciliğine dönmesi düşünülemez.

Yaygın ve makarnalık buğday çeşitlerine ek olarak, tritikale, çavdar, arpa ve yulaf gibi, geçmişteki ekstansif tarımın ürünleri olan siyez ve kavılcadan kanıtlanmış avantajlara sahip başka tahıl ürünleri de vardır. Bununla birlikte, son yıllarda elde edilen sonuçlardan ve bir dizi özel çiftçi ve kiracının siyez ve kavılcaya gösterdiği büyük ilgiden yola çıkarak, bu ürünlerin sınırlı alanlara ekilebileceğini düşünüyoruz, ancak bu Bulgaristan tarımının önümüzdeki dönemdeki beklentisi değildir. Bunlar için yurt içi pazar sınırlıdır, ancak uluslararası pazarlar geliştirilir ve talep artarsa, ülkedeki ekim alanlarının 25-50 bin dönüm ve daha fazlasına genişletilmemesi için hiçbir neden yoktur.

Ancak, üretimin artırılması ve ekmeklik ve yemlik tahıl kalitesinin iyileştirilmesi sorunlarının siyez ve kavılca ile çözüleceğini varsaymak yanlıştır.

Bu nedenle, makul bir şekilde önceliğin kışlık yaygın ve makarnalık buğday, tritikale, çavdar, arpa, yulaf ve diğer ürünlerin yetiştiriciliğine verilmesi gerektiğini düşünüyoruz, aynı zamanda siyez ve kavılcaya özel ilgi gösteren çiftçilere, ekonomik çıkarlarına ve tahıllarını ülkenin gıda dengesinde kullanma ihtiyacına bağlı olarak bu ürünlere geçiş yapma fırsatları sağlanmalıdır. Ayrıca, bu ürünlerin üretime dahil edilmesiyle, organik tarımdan elde edilen ürün yelpazesinin genişletilmesi için koşullar yaratılmaktadır.

Ülkenin tahıl üretiminde tek taneli ve çift taneli siyez buğdayı ile kavılca buğdayının yetiştirilmesine ilişkin bizim tarafımızdan ifade edilen pozisyon, tahıl üreticilerimiz tarafından zorunlu bir son çare uygulaması olarak algılanmamalıdır. Nihai karar, ülkenin farklı bölgelerindeki bireysel çiftçiler tarafından, kendi ekonomik çıkarlarına bağlı olarak alınmalıdır.